

Małgorzata Szczepka

Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Krakowie

**PLAN GOSPODAROWANIA WODAMI W OBSZARZE
DORZECZA WISŁY I DZIAŁANIA PRZEWIDZIANE
DO REALIZACJI W PROGRAMIE
WODNO-ŚRODOWISKOWYM KRAJU ODNOSZĄCE
SIĘ DO OBSZARU POGÓRZA DYNOWSKIEGO**

Abstrakt

Od czasu akcesji do Unii Europejskiej Polska, podobnie jak pozostałe państwa członkowskie, realizuje politykę wodną zgodną z wymogami Ramowej Dyrektywy Wodnej¹. Zobowiązuje ona kraje członkowskie do prowadzenia ujednoczonej polityki wodnej równoważącej interesy środowiska naturalnego oraz jego użytkowników. Nadrzędnym celem Dyrektywy jest ochrona wód i środowiska wodnego dla przyszłych pokoleń, zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju, zaś celem operacyjnym – osiągnięcie dobrego stanu wód powierzchniowych i podziemnych do 2015 r. Na mocy ustawy Prawo wodne z dnia 18 lipca 2001 r.², realizującej w tym zakresie zapisy Ramowej Dyrektywy Wodnej, podstawowymi narzędziami tej polityki są Plany gospodarowania wodami dla obszarów dorzeczy oraz Program wodno-środowiskowy kraju³. Najistotniejszą część planu stanowi podsumowanie działań naprawczych ujętych w Programie wodno-środowiskowym kraju oraz zestawienie kosztów potrzebnych na ich realizację.

Dostęp do czystej, pitnej wody jest potrzebą każdego z nas. Na skutek silnej antropopresji stopniowo kurczą się zasoby wody użytecznej dla ludzi, jak również degradowane jest środowisko naturalne. Regulacje cieków, instalacje przegradzające rzeki, proceder wybierania żwiru oraz inne rodzaje ingerencji człowieka w środowisko naturalne niekorzystnie wpływają na ekosystemy wodne. Szansę na poprawę obecnej sytuacji niesie współczesny system zintegrowanego zarządzania gospodarką wodną.

Ewaluowanie takiego zintegrowanego spojrzenia na zarządzanie zasobami wodnymi trwało wiele lat i stanowi obecnie wyzwanie dla krajów Unii Europejskiej. Nowoczesne podejście do tych zagadnień pociąga za sobą konieczność równoważnego traktowania

¹Dyrektywa 2000/60/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 października 2000 r.

²Ustawa z dnia 18 lipca 2001 r. Prawo wodne (Dz. U. z 2005 r. Nr 239 poz. 2019, z późn. zm.).

³Projekt Programu wodno-środowiskowego kraju.

aspektów przyrodniczych i ograniczeń ekologicznych przy jednoczesnej możliwości rozwoju cywilizacyjnego. Poprawy stanu wód nie można traktować w oderwaniu od ich dotychczasowych, licznych funkcji gospodarczych. Takie innowacyjne podejście wprowadziła Ramowa Dyrektywa Wodna⁴. Zobowiązuje ona kraje członkowskie do prowadzenia ujednoczonej polityki wodnej równoważącej interesy środowiska naturalnego oraz jego użytkowników. Nadrzędnym jej celem jest ochrona wód i środowiska wodnego dla przyszłych pokoleń, zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju, zaś celem operacyjnym – osiągnięcie dobrego stanu wód powierzchniowych i podziemnych do 2015 r.

Zasadniczym *novum*, jakie wniosła Ramowa Dyrektywa do zintegrowanej polityki wodnej, jest założenie, iż osiągnięcie i utrzymanie dobrego stanu wód, a w szczególności ekosystemów wodnych i od wód zależnych, jest priorytetowym celem w zarządzaniu zasobami wodnymi.

Od czasu akcesji do Wspólnoty Europejskiej, Polska, podobnie jak pozostałe państwa członkowskie, realizuje politykę wodną zgodną z wymogami Ramowej Dyrektywy Wodnej. Wytyczne unijnej Dyrektywy zostały zaimplementowane do polskiego prawa. W myśl art. 113 ustawy Prawo wodne⁵ podstawowymi narzędziami tej polityki są Plany gospodarowania wodami dla obszarów dorzeczy i Program wodno-środowiskowy kraju⁶.

Plany gospodarowania wodami zawierają podsumowanie działań i analiz sporządzanych na potrzeby planowania w gospodarce wodnej, od czasu akcesji Polski do Wspólnoty Europejskiej.

Plany sporządzane są przez Prezesa Krajowego Zarządu Gospodarki Wodnej w uzgodnieniu z ministrem właściwym ds. gospodarki wodnej i ds. środowiska, a następnie zatwierdzane przez Radę Ministrów i ogłaszane w Dzienniku Urzędowym RP (art. 119 ustawy Prawo wodne).

Program wodno-środowiskowy kraju powstaje w procedurze analogicznej jak plany. Dokument ten jest integralną częścią Planu gospodarowania wodami, a zarazem autonomicznym dokumentem, określającym podstawowe i uzupełniające działania naprawcze, zmierzające do osiągnięcia i utrzymania dobrego stanu wód w poszczególnych obszarach dorzeczy. Opracowując Program wodno-środowiskowy kraju Prezes KZGW zapewnia możliwość udziału społeczeństwa na zasadach i w trybie określonym w ustawie z dnia 3 października 2008 r. *o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko*.

Plany gospodarowania wodami opracowuje się odrębnie dla naturalnych jednostek hydrograficznych, jakimi są dorzecza, a nie dla granic administracyjnych. Na terytorium Polski, zgodnie z ustawą Prawo wodne, wyznaczonych jest 10 obszarów dorzeczy w tym

⁴ Patrz, przypis 1.

⁵ Patrz, przypis 2.

⁶ Patrz, przypis 3.

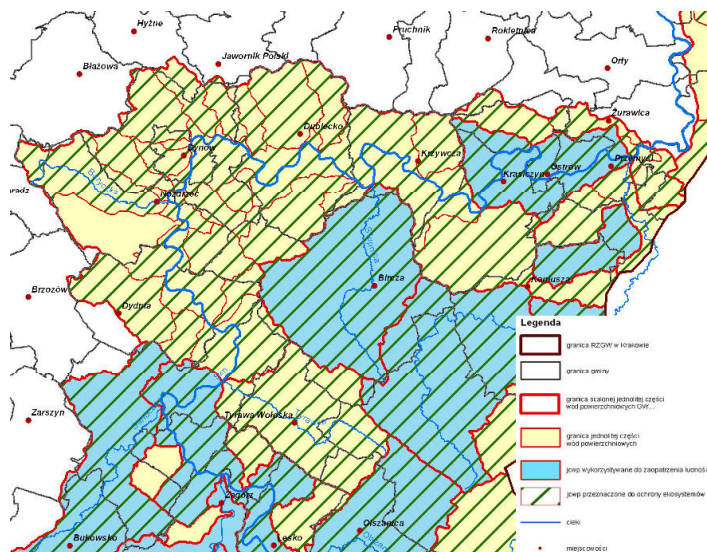
Wisły i Odry oraz osiem mniejszych obszarów stanowiących części międzynarodowych dorzeczy Dniestru, Dunaju, Jarftu, Łaby, Niemna, Pregoty, Świeżej i Ücker. Dla tych dziesięciu obszarów opracowane zostały projekty planów gospodarowania wodami, konsultowane w okresie od 22 grudnia 2008 r. do 22 czerwca 2009 r. Pogórza Dynowskiego dotyczy Plan gospodarowania wodami dla obszaru dorzecza Wisły⁷.

Zgodnie z art. 114 Prawa wodnego⁸, plany gospodarowania wodami zawierają ogólny opis cech charakterystycznych dorzecza, informacje na temat stanu wód w danym obszarze, jak również ocenę wpływu działalności człowieka na ten stan. W dokumencie zawarto także opis relacji między zmianami klimatu a gospodarowaniem wodami. Kolejną częścią planu jest wykaz obszarów chronionych, wyznaczonych na danym obszarze dorzecza, zgodnie z wymogami Ramowej Dyrektywy Wodnej. Wykaz ten obejmuje obszary wód powierzchniowych i podziemnych wykorzystywanych do poboru wody dla zaopatrzenia ludności w wodę pitną, obszary kąpielisk i miejsc przeznaczonych do rekreacji, obszary wrażliwe na zanieczyszczenia związkami azotu pochodzenia rolniczego, jak również tereny przeznaczone do ochrony ekosystemów i gatunków od wody zależnych.

Mając na uwadze Pogórze Dynowskie, należy zwrócić uwagę, że większa część tych terenów pokryta jest obszarami wyznaczonymi do ochrony siedlisk lub gatunków, dla których utrzymanie lub poprawa stanu wód jest ważnym czynnikiem w ich ochronie.

Mapa 1 przedstawia wykaz takich obszarów.

Mapa 1. Zlewnia Dolnego Sanu wraz z wykazem obszarów przeznaczonych do ochrony ekosystemów od wody zależnych. Obrysowano teren Pogórza Dynowskiego

Źródło: RZGW w Krakowie

⁷ Projekt Planu gospodarowania wodami w obszarze dorzecza Wisły.

⁸ Patrz, przypis 2.

Plan gospodarowania wodami przedstawia ponadto mapy sieci monitoringu wód powierzchniowych i podziemnych oraz wymienionych powyżej obszarów chronionych. Określa on również cele, jakie należy spełnić dla osiągnięcia dobrego stanu wód. Cele środowiskowe dla wód naturalnych, to osiągnięcie przez wody przynajmniej dobrego stanu ekologicznego oraz dobrego stanu chemicznego, zaś dla wód silnie zmienionych i sztucznych należy osiągnąć dobry stan chemiczny oraz dotrzymać warunki odpowiadające dobremu potencjałowi ekologicznemu wód. Wartości graniczne w tej kwestii określa Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 20 sierpnia 2008 r. w sprawie sposobu klasyfikacji stanu jednolitych części wód powierzchniowych (Dz. U. 2008.162.1008).

Najistotniejszą częścią planu jest podsumowanie działań naprawczych ujętych w Programie wodno-środowiskowym kraju oraz zestawienie kosztów potrzebnych na ich realizację. Program kategoryzuje zadania na działania podstawowe oraz uzupełniające. Wdrożenie działań podstawowych jest obligatoryjne dla wszystkich wód i obszarów chronionych, co wynika z obowiązujących przepisów unijnych i krajowych, dotyczących ochrony wszystkich części wód bez względu na status zagrożenia. Realizacja tych zadań ma na celu eliminowanie zanieczyszczenia wód, kontrolę poboru wód i piętrzenia wód powierzchniowych. Działania podstawowe z grupy A wynikają z szeregu programów: Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych; Programu wyposażenia aglomeracji poniżej 2000 RLM w oczyszczalnie ścieków i systemy kanalizacji zbiorczej; Programu wyposażenia zakładów przemysłu rolno-spożywczego o wielkości nie mniejszej niż 4000 RLM, odprowadzających ścieki bezpośrednio do wód w urządzenia zapewniające wymagane przez polskie prawo standardy ochrony wód; programów przyjętych dla obszarów wrażliwych na zanieczyszczenia pochodzenia rolniczego. Grupa B obejmuje zestawienie działań w zakresie hydromorfologii oraz kontroli poboru wód i piętrzenia wód powierzchniowych, które służą wypełnieniu obowiązku publicznego dostępu do informacji o środowisku. Do tej grupy zaliczają się pozostałe działania podstawowe wynikające z realizacji Dyrektyw UE i zapisów prawa. Dla wód zagrożonych nieosiągnięciem celów środowiskowych, tzn. takich, dla których wdrożenie działań podstawowych nie doprowadzi do osiągnięcia dobrego stanu, zaplanowano działania uzupełniające. Do tej grupy zaliczają się m.in. zasady dobrej praktyki, rekonstrukcja terenów podmokłych, działania służące efektywnemu korzystaniu z wody i ponownemu jej wykorzystaniu, a także środki prawne, administracyjne, ekonomiczne, przedsięwzięcia techniczne, edukacyjne, badawcze i inne.

Jak już wcześniej wspomniano, najważniejszą częścią planu jest podsumowanie działań naprawczych ujętych w Programie wodno-środowiskowym kraju oraz zestawienie kosztów potrzebnych na ich realizację. Na terenie całej Polski, potrzebne środki finansowe oszacowano na 86 177,12 mln zł, natomiast dla obszaru działania RZGW w Krakowie wynoszą one 2 462,39 mln zł (koszty pomniejszone o działania wynikające z realizacji programu NATURA 2000).

Obszar Pogórza Dynowskiego znajduje się w scalonej części wód powierzchniowych (SCWP) o nazwie GW0810 określonej jako *San od ujścia Tyrawki do ujścia Cisowej wraz z nią*. Dla tej jednostki planistycznej przewidziano realizację działań podstawowych i uzupełniających na łączną kwotę 6 745 532 zł. Program wodno-środowiskowy kraju, którego elementy ujęto w planach gospodarowania wodami, zawiera zestaw możliwych do wykonania sektorowych działań naprawczych w zakresie gospodarki komunalnej, rolnictwa, przemysłu, kształtowania stosunków wodnych oraz ochrony środowiska wodnego. Poniżej przedstawiono działania przewidziane do realizacji w Programie wodno-środowiskowym kraju odnoszące się m.in. do obszaru Pogórza Dynowskiego:

Tabela 1. Program działań dla zlewni Sanu od ujścia Tyrawki do ujścia Cisowej wraz z nią

KATEGORIA DZIAŁAŃ			
DZIAŁANIA ORGANIZACYJNO-PRAWNE I EDUKACYJNE			
P.OP.1 Opracowanie warunków korzystania z wód regionu			
DZIAŁANIA	ZAKRES RZECZOWY	JEDNOSTKA ODPOWIEDZIALNA	KOSZTY
Opracowanie warunków korzystania z wód regionu	rozporządzenie	RZGW	4 924,00 zł
P.OP.6 Dostęp do informacji			
DZIAŁANIA	ZAKRES RZECZOWY	JEDNOSTKA ODPOWIEDZIALNA	KOSZTY
Opracowanie oceny jakości wody przeznaczonej do spożycia	Liczba badań 12	WSSE	9 600,00 zł
GOSPODARKA KOMUNALNA			
P.GK.1 Realizacja „Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych”			
DZIAŁANIA	ZAKRES RZECZOWY	JEDNOSTKA ODPOWIEDZIALNA	KOSZTY
Remont i modernizacja oczyszczalni „Dynów”	Planowana średnia wydajność oczyszczalni 1200 m ³ /d	gmina	3 000 000,00 zł
P.GK.5 Działania wynikające z konieczności porządkowania systemu gospodarki ściekowej			
DZIAŁANIA	ZAKRES RZECZOWY	JEDNOSTKA ODPOWIEDZIALNA	KOSZTY
Budowa szczelnych – wybieralnych zbiorników z zapewnieniem kontrolowanego wywozu ścieków	Pozostali mieszkańcy nieobjęci zbiorowym systemem oczyszczania ścieków oraz nowopowstałe obiekty bez możliwości podłączenia do systemów zbiorowych	właściciel	
Kontrola przestrzegania harmonogramu wywozu nieczystości płynnych	Opracowanie harmonogramu, raporty roczne z realizacji harmonogramu, opracowanie systemu kar za niedotrzymanie harmonogramu wywozu	gmina	
Prowadzenie ewidencji zbiorników bezodpływowych i przydomowych oczyszczalni ścieków i wdrożenie harmonogramu wywozu nieczystości płynnych i osadów ściekowych z przydomowych oczyszczalni	Pełna ewidencja zbiorników w poszczególniej gminie	gmina	

Małgorzata Szczepka

P.GK.8 Realizacja zadań systemowych gospodarki odpadami zawartych w planach gospodarki odpadami			
DZIAŁANIA	ZAKRES RZECZOWY	JEDNOSTKA ODPOWIEDZIALNA	KOSZTY
Gromadzenie i oczyszczanie odcieków ze składowisk odpadów	Budowa i rozbudowa systemu zbierania, magazynowania, oczyszczania odcieków	użytkownik obiektu	
Likwidacja ognisk zanieczyszczeń (dzikich składowisk)	Ilość zebranych odpadów [tony/rok] – 185zł/tonę	gmina	
Zagospodarowanie osadów ściekowych	Umowa na odbiór osadów, wyposażenie obiektu w instalacje do przeróbki osadów	użytkownik obiektu	
<i>KSZTAŁTOWANIE STOSUNKÓW WODNYCH ORAZ OCHRONA EKOSYSTEMÓW OD WÓD ZALEŻNYCH (W TYM MORFOLOGIA I ZACHOWANIE CIĄGŁOŚCI BIOLOGICZNEJ CIEKÓW)</i>			
P.OW.4 Zapewnienie ciągłości rzek i potoków poprzez udroźnienie obiektów stanowiących przeszkodę dla migracji ryb (silnie zmienione):			
DZIAŁANIA	ZAKRES RZECZOWY	JEDNOSTKA ODPOWIEDZIALNA	KOSZTY
Budowa przepławki, przywrócenie drożności odcinków rzek	(Dylągówka) udroźnienie cieku poprzez wybudowanie urządzeń do migracji ryb	administrator cieku	280 000,00 zł
Budowa przepławki, przywrócenie drożności odcinków rzek	(Drohobyczka) udroźnienie cieku poprzez wybudowanie urządzeń do migracji ryb	administrator cieku	190 000,00 zł
Budowa przepławki, przywrócenie drożności odcinków rzek	(Łubienka) udroźnienie cieków poprzez wybudowanie urządzeń do migracji ryb, zamiana zabudowy podłużnej cieku na biologiczno-techniczną	administrator cieku	310 000,00 zł
Budowa przepławki, przywrócenie drożności odcinków rzek	(Dopl. spod Witryłowa) udroźnienie cieku poprzez wybudowanie urządzeń do migracji ryb	administrator cieku	660 000,00 zł
Budowa przepławki, przywrócenie drożności odcinków rzek	(Cisowa) udroźnienie cieku poprzez wybudowanie urządzeń do migracji ryb, częściowe odtworzenie naturalnych struktur cieku	administrator cieku	550 000,00 zł
Budowa przepławki, przywrócenie drożności odcinków rzek	(San od zb. Myczkowce do Wiaru) lokalne odtwarzanie struktur cieku i siedlisk Sanu	administrator cieku	860 000,00 zł

Plan gospodarowania wodami w obszarze dorzecza Wisły...

Budowa przepławki, przywrócenie drożności odcinków rzek	(Kamionka) udrożnienie cieków poprzez wybudowanie urządzeń do migracji ryb, odtworzenie naturalnych struktur cieków; złób poza terenem zabudowanym – renaturyzacja	administrator cieków	830 000,00 zł
<i>ROLNICTWO I LEŚNICTWO</i>			
P.RL.5 Przeciwdziałanie erozji i wypłukiwaniu zanieczyszczeń			
DZIAŁANIA	ZAKRES RZECZOWY	JEDNOSTKA ODPOWIEDZIALNA	KOSZTY
Właściwa uprawa gleby (właściwie prowadzone prace polowe)	25 657,1 ha	właściciel	0,00 zł
P.RL.8 Tworzenie stref buforowych i korytarzy ekologicznych			
DZIAŁANIA	ZAKRES RZECZOWY	JEDNOSTKA ODPOWIEDZIALNA	KOSZTY
Tworzenie stref buforowych wzdłuż cieków i zbiorników wodnych	127,52 ha	właściciel cieków	51 008,00 zł
<i>ZAGOSPODAROWANIE PRZESTRZENNE</i>			
P.ZP.1 Opracowanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego uwzględniających wymagania i zasady ochrony środowiska			
DZIAŁANIA	ZAKRES RZECZOWY	JEDNOSTKA ODPOWIEDZIALNA	KOSZTY
Opracowanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego uwzględniających wymagania i zasady ochrony środowiska, w szczególności dotyczące: ustalonych stref ochrony ujęć wód, obszarów ochronnych zbiorników wód podziemnych oraz stref zagrożeń powodziowych	miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego dla gminy	administracja	

Źródło: RZGW w Krakowie

Plany gospodarowania wodami stanowią jeden z sektorowych rodzajów zarządzania środowiskowego, powinny być zatem spójne z innymi dokumentami planistycznymi na poziomie krajowym i regionalnym. Wymaga to zintegrowania z polityką przestrzenną państwa i województw, a także z polityką regionalną. Dlatego też ustawa *Prawo wodne* zakłada, iż ustalenia wynikające z planów powinny zostać ujęte w koncepcji zagospodarowania przestrzennego kraju, strategii rozwoju województw, a także w wojewódzkich planach zagospodarowania przestrzennego.

W planie zawarto także wykaz właściwych władz w sprawie gospodarowania wodami, spis punktów kontaktowych oraz wykaz źródeł pozyskiwania danych wykorzystywanych do sporządzania planów. Zgodnie z wymogami ustawy *Prawo wodne*, ostateczna wersja

planów gospodarowania wodami zawierać będzie podsumowanie działań informacyjnych i konsultacyjnych, jakie przeprowadzono w trakcie ich sporządzania oraz wskazywać będzie zmiany dokonane w dokumencie w wyniku przeprowadzonych konsultacji.

Literatura:

1. Dyrektywa 2000/60/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 października 2000 r. ustanawiająca ramy wspólnotowego działania w dziedzinie polityki wodnej.
2. Ustawa z dnia 18 lipca 2001 r. Prawo wodne (Dz. U. z 2005 r. Nr 239 poz. 2019, z późn. zm.)
3. Projekt Planu gospodarowania wodami w obszarze dorzecza Wisły, MGGP S.A. Kraków (zespół pod kierownictwem mgr inż. Agnieszki Hobot) na zlecenie Krajowego Zarządu Gospodarki Wodnej, Kraków 2008 r.
4. Projekt Programu wodno-środowiskowego kraju, MGGP S.A. Kraków (zespół pod kierownictwem mgr inż. Agnieszki Hobot) na zlecenie Krajowego Zarządu Gospodarki Wodnej, Kraków 2008 r.